

Ігнатенко В. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група ФАМ-181
Науковий керівник – **Клименко Т. В.**, к.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Однією з основ для визначення реалізації Україною національного суверенітету є її незалежність у здійсненні та регулюванні зовнішньоекономічних відносин, що сформульовано в низці нормативних актів, серед яких Конституція України, Декларація про державний суверенітет України, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін. Відмітимо, що в Україні зовнішньоекономічна діяльність є одним із найбільш контрольованих видів економічних відносин. Активізація зовнішньої торгівлі має важливе значення для економічного розвитку держави та зміцнення позицій країни на світовій арені, а також для покращення добробуту населення.

Основним із джерел доходу країни, як складової зовнішньої торгівлі, є експортні операції. Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності можуть бути фізичні та юридичні особи, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю з метою одержання прибутку та встановлення міжнародних економічних відносин. Промислові підприємства та невиробничі організації є головними ланками при здійсненні експортних операцій.

Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів [5].

Відповідно, експортні операції – це діяльність, спрямована на продаж і вивіз товарів за кордон для передачі права власності іноземним контрагентам. Вітчизняні суб'єкти, які експортують товари за кордон, є експортерами.

Імпорт (імпорт товарів) – купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами [5]. Імпортна операція – це закупівля і ввезення іноземних товарів для реалізації їх на внутрішньому ринку країни-імпортера або виробничого споживання підприємством-імпортером.

З огляду на те, що вітчизняні компанії при здійсненні зовнішньоекономічних операцій стикаються із великою кількістю ризиків (валютні, фінансові, торгівельні, податкові тощо), успішність проведення експортних операцій знижується. Тому, підприємствам потрібно організувати не тільки ефективну систему обліку зовнішньоекономічних операцій, з урахуванням вимог бухгалтерського, митного, податкового та валютного законодавства, а й потужну і надійну систему внутрішнього контролю.

Наукові напрацювання вітчизняних учених (зокрема, Я. Глущенко [1], Ю. Кузьмінського [2], І. Мельничук [3], М. Пецкович [4], Ю. Малиновського [4] та ін.) з питань внутрішнього контролю не забезпечує систематизованого методу контролю за всіма експортно-імпортними операціями в цілому, але головним чином зосереджена на методі визначення одного завдання та перевірки одного виду операцій, або розгляді лише одного етапу контролю. У системі внутрішнього контролю потрібно виокремити не лише етапи, а й незалежні процеси у кожній з них. Адже господарські операції повинні контролюватися на всіх стадіях їх реалізації. Отже, вибір стадій та процесів, які можуть характеризувати здійснення експортно-імпортних операцій, дозволять підприємству впровадити надійний, якісний своєчасний і ефективний контроль за суб'єктом

господарювання, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Метою внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності є недопущення незаконної діяльності та підвищення ефективності діяльності підприємств у цілому, задля уникнення негативного результату його функціонування.

Послідовність провадження внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності наведена на рисунку 1.

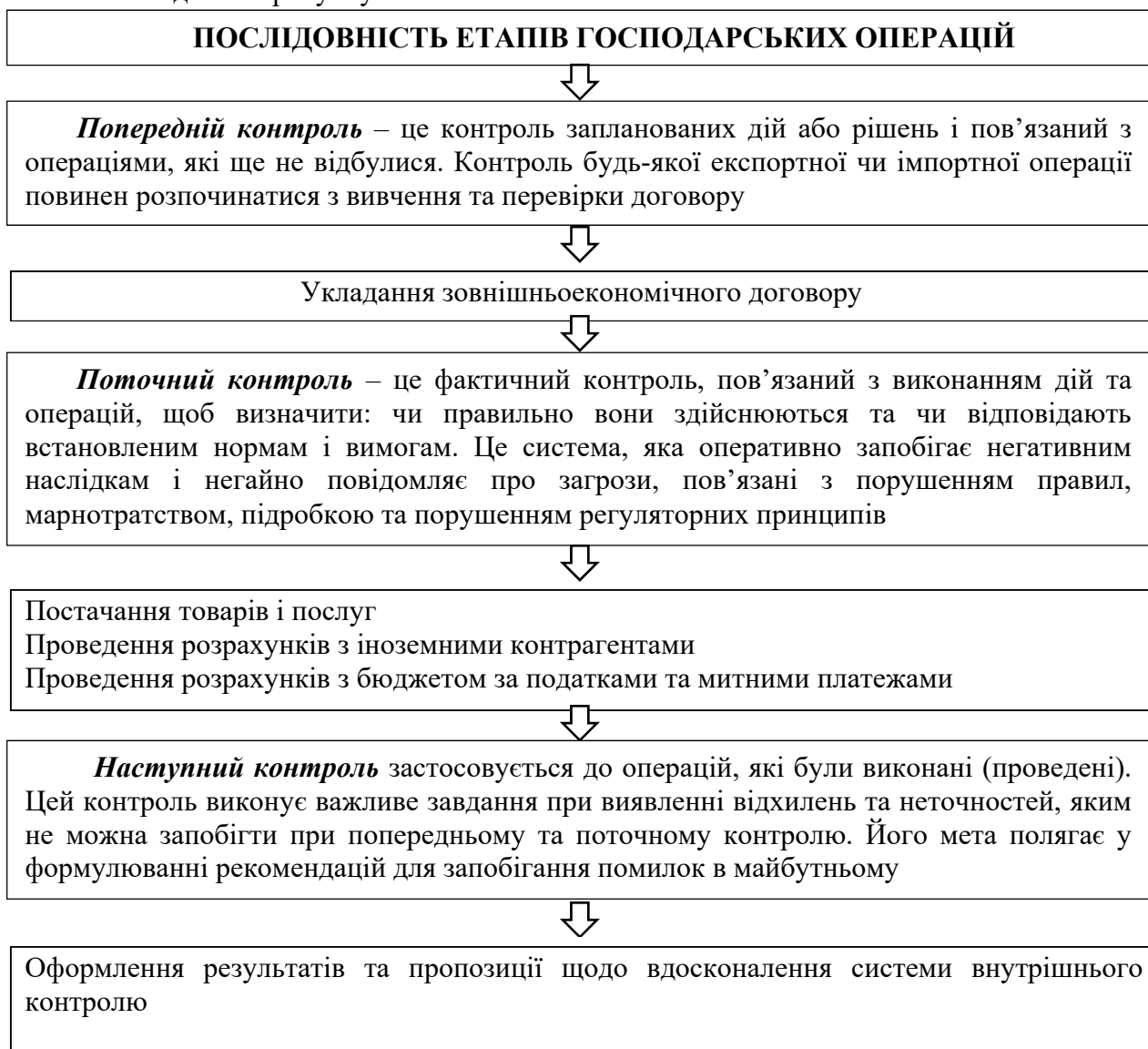

Рисунок 1 – Послідовність провадження внутрішнього контролю зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: узагальнено автором

Неефективність внутрішнього контролю полягає в тому, що він головним чином націлений на наступний контроль. Іноді лише після отримання інформації про можливі правопорушення, а саме з оточення підприємства, яке обстежується, проводяться контрольні операції. Завдання наступного контролю не повинні обмежуватися внесенням пропозицій щодо причин та негативних наслідків конкретних дій, а також не повинні вносити пропозиції з питань, які можуть перешкодити їх подальшому здійсненню. Тому необхідно виявляти сукупність потенційних порушень і виконувати профілактичні дії, щоб забезпечити зворотний зв’язок між попереднім, поточним і наступним контролем зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Глущенко Я.І. Внутрішній контроль зовнішньоекономічного договору: інформаційно-організаційні та методичні аспекти. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 64-68.
 2. Кузьмінський Ю. А. Оперативний облік і контроль міжнародних фінансово-господарських операцій : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2002. 30 с.
 3. Мельничук І. В. Облік і контроль експортно-імпорتنних операцій суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ: 2002. 21 с. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2002/02mivosg.zip>.
 4. Пецкович М.Д., Малиновський Ю.В. Система поточного контролювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств будівельної галузі. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія : Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. 2015. №2. С. 69-74.
 5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квіт. 1991 року №959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
-

Кабрусь М. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група ОА-181

Науковий керівник – **Сидоренко О. О.**, к.е.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «ПОЗИКА» ТА «КРЕДИТ»: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ

В процесі здійснення господарської діяльності підприємства досить часто стикаються з проблемою браку коштів чи інших активів. Одним з варіантів вирішення зазначеної проблеми може стати оформлення договору позики чи кредиту.

Не можна говорити про тотожність понять позики та кредиту, оскільки вони мають ряд відмінностей, основними з яких є різний предмет, особливості укладання договорів, суб'єктний склад, що сильно відрізняють їх один від одного [3].

Згідно ст. 1046 Цивільного кодексу України «за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду та такої ж якості» [1].

Водночас, згідно ст. 1054 Цивільного кодексу України «за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти».

Аналіз вище наведених визначень поняття договору позики та кредиту вказують на значну кількість відмінностей у їх економічній суті. У зв'язку з цим в роботі було проаналізовано спільні та відмінні риси понять позика та кредит, які наведені у таблиці 1.

Проаналізувавши сутність понять позика та кредит, можна зробити висновок про те, що, не зважаючи на значку кількість спільних рис, ці поняття не є тотожними, оскільки мають ряд відмінностей, що відповідно вказує на неможливість їх ототожнення для цілей бухгалтерського обліку.

Так, відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [2] для обліку кредитів (позик) використовують рахунок 60 «Короткострокові позики», який має такі субрахунки: 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті»; 602 «Короткострокові кредити банків в іноземній валюті»; 603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті»; 604 «Відстрочені